

คู่มือเรียนภาษาไทยล้านนา ๒๔ ชั่วโมง ด้วยตนเอง

ชั่วโมงที่ ๑

ข้อควรปฏิบัติก่อนเริ่มเรียน

๑. ต้องฝึกเขียน และออกเสียงท่องจำพยัญชนะ สระ ในแต่ละวรรคที่กำหนดให้จนขึ้นใจ
๒. ต้องสังเกตรูปร่างลักษณะ วิธีการเขียน การใช้ และการผสมอักษรควบคู่ไปด้วย การเรียนจึงจะประสบผลสำเร็จ
๓. หัวใจสำคัญของความสำเร็จทั้งหมด จงจำไว้ว่า **“ต้องขยัน และอดทน”** ซึ่งในชั่วโมงแรกนี้จะได้กำหนดให้ผู้เรียนได้รู้จักหลักและวิธีการเขียนภาษาไทยล้านนา เป็นบูรพภาคก่อน

หลักและวิธีการเขียนภาษาไทยล้านนา

พึงทราบและจดจำไว้ว่า การเขียนภาษาไทยล้านนานั้นแตกต่างจากการเขียนภาษาไทยกลาง ซึ่งภาษาไทยกลางนั้นนิยมเขียนบนบรรทัด เช่น ก ข ข ค ค ง ... เป็นต้น แต่สำหรับภาษาไทยล้านนาแล้ว ท่านนิยมเขียน และต้องเขียนข้างล่างบรรทัดเท่านั้น ทั้งนี้เพราะในภาษาไทยล้านนานั้น มีสระและพยัญชนะบางตัวที่มีรูปแบบพิเศษจำเพาะ จึงทำให้ยากแก่การเขียนไว้บนบรรทัด ยิ่งในกรณีที่มีการผสมคำขึ้นก็ยิ่งยากแก่การบังคับให้ทั้งสระและพยัญชนะให้มีระยะห่างของช่องไฟสม่ำเสมอ ซึ่งอาจทำให้ล้นบรรทัดและไม่เป็นระเบียบได้

ตัวอย่างการเขียน

๓ ๕ ๑ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐

๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐

ชั่วโมงที่ ๒

เมื่อทราบหลักและวิธีการเขียนภาษาไทยด้านนาพอดสมควรแล้ว ในชั่วโมงนี้จะได้นำท่านผู้เรียนให้รู้จักและเรียนรู้พยัญชนะในวรรคแรก และสระทีละ ๖ ตัวก่อน

พยัญชนะวรรคแรก และสระ

พยัญชนะ	อ่านว่า	สระ	อ่านว่า
ก	ก, ก๊ะ	- ๑	อะ
ข	ข, ข๊ะ	- ๒	อา
ค	ค, ก๊ะ (ค ควาย)	๑	อิ
ฅ	ค, ค๊ะ (ค คน)	๒	เอ
ช	ช, ช๊ะ	๓	อึ
ฌ	ง, ง๊ะ	๔	อู

ชั่วโมงที่ ๓

พยัญชนะวรรคที่สอง และสระ

พยัญชนะ	อ่านว่า	สระ	อ่านว่า
อ	จ, จ๊ะ	ุ	อุ
ข	ฉ, ฉ๊ะ	ู	อู
ค	ช, ช๊ะ	อ - อ	เอะ
คฺ	ช, ช๊ะ	อ -	เอ
ฅ	ฅ, ฅ๊ะ	เ - อ	แอะ
ฅฺ	ฅ, ฅ๊ะ	เ -	แอะ

ชั่วโมงที่ ๔

พยัญชนะวรรคที่สาม และสระ

พยัญชนะ	อ่านว่า	สระ	อ่านว่า
ฃ	ฎ, ะฎีะ	เ- ะ	โอะ
ฅ	ฐ, ะฐีะ	เ-	โ
ง	ฎ, ฏ, ต, ติะ	เ-	โ, โ
จ	ฒ, ะฒีะ	เ- ะ	เอา
ฉ	ณ, ะณีะ	- ะ	อ๋า

ชั่วโมงที่ ๕

พยัญชนะวรรคที่สี่ และสระ

พยัญชนะ	อ่านว่า	สระ	อ่านว่า
๐	ต, ต๊ะ	๕- ๓	เออะ
๑	ถ, ถ๊ะ	๕- ๑๐	ออ
๒	ท, ต๊ะ	๐๑๖ ๓	อัวะ
๓	ธ, ธิ๊ะ	๐๑๖	อัว
๔	น, หนี๊ะ	-	-

ชั่วโมงที่ ๖

พยัญชนะวรรคที่ห้า และสระ

พยัญชนะ	อ่านว่า	สระ	อ่านว่า
บ	บ, ป๊ะ	๑ - ๑	เออะ
ป	ป, ป๊ะ	๑ - ๑	เออ
ผ	ผ, ผ๊ะ	๑ - ๑	เอียะ
ฝ	ฝ, ฝ๊ะ	๑ - ๑	เอีย
พ	พ, ป๊ะ	๑ - ๑	เอือะ
ฟ	ฟ, ฟ๊ะ	๑ - ๑	เอือ
ภ	ภ, ภ๊ะ	-	-
ม	ม, ม๊ะ	-	-

ชั่วโมงที่ ๗

พยัญชนะเศษวรรค และสระพิเศษ

พยัญชนะเศษวรรค	อ่านว่า	สระพิเศษ	ตัวอย่าง	
ข	ย, ยี่ะ	$\underline{\text{ะ}}$ “ไม่เก๋ห่อหนึ่ง”	ข็ข	ขั๊ข
ฅ	จ, จี่ะ		เม้าหัว	คั๊ว
ฉ	ล, ลี่ะ		เด้าใจ	คั๊ว
ค	ว, วี่ะ	$\underline{\text{ะ}}$ “ไม่เก๋จู้จี้”	ค็ค	คั๊ค
ฌ	ศ, ศี่ะ		แมงเว้า	ลั๊ว
ฉ	ช, ชี่ะ		ไม้เป่า	จั๊ว
ฉ	ส, สี่ะ			จั๊ว
ช	ห, หี่ะ	$\underline{\text{ะ}}$ “ก๊ะปู้ยาด”	ช็ช	ชั๊ช
ฌ	พ, พี่ะ		บวกกอก	บอคมอก
ฉ	อ, อี่ะ		วอกนั๊ก	จักตอก
ช	ฮ, ฮี่ะ			

หมายเหตุ “ไม่เก๋ห่อหนึ่ง”, “ไม่เก๋จู้จี้”, และ “ก๊ะปู้ยาด” ทั้ง ๓ ตัวนี้มักพบเห็นในคัมภีร์โบราณ ใช้ในกรณีที่จำเป็น เช่น หน้ากระดาษมีเนื้อที่จำกัดเป็นต้น ปัจจุบันไม่นิยมใช้กันแล้ว เพียงแต่นำมาแสดงไว้ให้ศึกษาและสังเกตเป็นตัวอย่างเท่านั้น

ชั่วโมงที่ ๘

ไม้ หรือ วรรณยุกต์

วรรณยุกต์	ตัวอย่าง		
≦ ไม้หันอากาศ	บุ๋บ ^๒ ยฺย ^๒ หลับฝันหัน	บุ๋บ ^๒ ก ^๒ น ^๒ ก ^๒ บันกั้นกิน	
ˊ ไม้เอก	ไช ^๑ ไฉ ^๑ ไซไก	ไฉ ^๑ ไฉ ^๑ ไสใจ	
≦ ไม้โท	ลฺย ^๒ ล ^๒ ล้วยลี้	ล ^๒ ล ^๒ ลี้ไม้	ล ^๒ ล ^๒ ลี้ได้
≦ ไม้ตรี	ล ^๒ ล ^๒ เล็กเล็ก	ล ^๒ ล ^๒ เก็บเก็บ	ล ^๒ ล ^๒ เด็ดดอก
๑ ไม้ก้านต์ (ระห้าม)	อานน ^๑ อานนท	อนัน ^๑ อนันต์	มหัน ^๑ มหันต์
๒ ไม้ยมก	ต ^๒ ต ^๒ ต่าง ๆ นานา	ต ^๒ ต ^๒ ไคหัว ฮี ๆ	
ˋ ไม้ก่ง	อ ^๒ อ ^๒ อบรม	อ ^๒ อ ^๒ ข่มใจ	อ ^๒ อ ^๒ ไหลหลง

ชั่วโมงที่ ๑๐

พยัญชนะวรรคที่มี ห นำ และคำพิเศษ

พยัญชนะนำ	ตัวอย่าง							
ฮ	ฮ หนู	ฮว หนา	ฮล หนอก	ฮญ หน่วย	ฮวญ หน่วย			
ฮ	ฮ หมู	ฮว หมา	ฮล หมาก	ฮล หมอง				
ฮ	ฮล หยวก	ฮล หยอก	ฮล หยาม	ฮล ใหญ่				
ฮ, ฮ	ฮล หลาน	ฮล หลาย	ฮล หลาม	ฮล หลอก				
ฮ	ฮล หวาน	ฮล แหวก	ฮล / ฮล แหวน	ฮล หวุด	ฮล ไหวก			
ฮ	ฮล อย่า	ฮล อยู่	ฮล อย่าง	ฮล อยาก	ฮล ยา			
ฮ	ฮ นา	ฮ นาย	ฮ นาง	ฮ นาน	ฮ นาม	ฮ เนา	ฮ นำ	ฮ โน

หมายเหตุ ๑. ฮ (หฺย) บางกรณีท่านใช้ ฮ (หฺย) แทน เช่น

ฮล หยาร้าง เป็นต้น

๒. ตัว ฮ มีใช้มาก มีค่าเท่ากับ ฮ + อ (น + า) เช่น

ฮล ไหน่า ฮล น้ำป่า ฮล น้ำเนา ฮล *** เหาทะเลน่า เป็นต้น

*** “ ฮ ” คือ คำว่า “เอา” ในภาษาไทยล้านนา เป็นคำพิเศษเฉพาะ

(จำไว้ให้ดี เนอนาย...!)

ชั่วโมงที่ ๑๑

การสะกดพยัญชนะตามแม่ต่าง ๆ

พยัญชนะที่ใช้สะกดในภาษาไทยล้านนามีทั้งสิ้น ๔ แม่ เช่นเดียวกับภาษาไทยกลาง และการสะกดคำในภาษาไทยล้านนามีลักษณะคล้ายกันกับภาษาบาลี คือ พยัญชนะตัวที่ ๒ และตัวที่ ๔ ของวรรค จะเป็นตัวสะกดไม่ได้ เช่น คำว่า “เลข” ในภาษาไทยกลาง จะเขียนเป็น “เลข” ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทยล้านนา ที่ถูกต้องเขียนเป็น “ลฺลข” เป็นต้น

๑. แม่กก / ๑๑๒๓

พยัญชนะที่ใช้สะกดตามแม่กก ได้ มี ๓ ตัว คือ

ตัวสะกด	ตัวอย่าง			
ก สะกด	ᨠ᩠ᩁᩁᩁ สัตว์บก	ᨠ᩠ᩁᩁ นกปีก	ᨠ᩠ᩁᩁᩁ พิกพอก	ᨠ᩠ᩁᩁᩁ วอกน้ก
ข สะกด	ᨠ᩠ᩁᩁᩁ ความสุข	ᨠ᩠ᩁᩁᩁ มุขหน้า		
ค สะกด	ᨠ᩠ᩁᩁ สัตว์คะ (สวรรค์)	ᨠ᩠ᩁᩁ มัคคะ (ทาง)	ᨠ᩠ᩁᩁ ไซคตี	

ข้อควรสังเกต และจดจำ

๑. ตัว “๑ ค ควาย” สำหรับใช้เขียนและอ่านคำที่เป็นภาษาไทยล้านนาโดยเฉพาะ เพราะว่า ตัว ค ควาย ในภาษาไทยบางคำชาวล้านนาจะออกเสียงเป็น ก ไก่ เช่น “ᨠ᩠ᩁᩁᩁ ไม้คาน” เป็น “ไม้กาน”, “ᨠ᩠ᩁᩁᩁ ระคาย” เป็น “กาย”, “ᨠ᩠ᩁᩁᩁ คุมตัว” เป็น “กุมตัว” เป็นต้น

๒. ตัว “๑ ค คน” สำหรับใช้เขียนและอ่านคำที่ออกเสียง ค โดยตรงเท่านั้น เช่น

ᨠ᩠ᩁᩁ	ᨠ᩠ᩁᩁᩁ	ᨠ᩠ᩁᩁ	ᨠ᩠ᩁᩁᩁ	ᨠ᩠ᩁᩁ
ตองคา	ความสุข	คนแก่	ควายหางาน	คั่นคอ

ชั่วโมงที่ ๑๒

๒. แม่กง / ๑๑๕ ตัว

พยัญชนะที่ใช้สะกดตามแม่กง ได้ มีตัวเดียว คือ

ตัวสะกด	ตัวอย่าง			
ด ง สะกด	ปวัญ	บุญบุญ	ไถ่บุญ	บุญมา
	ปบบง	หลงไหล,	ไทยมุง	บุญมา
	๓๐๑๒	๑๑๑๑	๑๑๑๑	๑๑๑๑
	ทาแบ่ง	แกงลิง	ชิงชัง	นั่งลง

หมายเหตุ นอกจากนี้อีกแล้ว ยังมีพยัญชนะพิเศษที่สามารถใช้แทนตัว “ง” ได้อีก ๒ ตัว ซึ่งโดยมากมักใช้เขียนคำที่มาจากภาษาบาลีเท่านั้น คือ

๑. “ ◌ ” หรือนิคหิต ออกเสียงว่า “อ้ง”, ตัวอย่างเช่น

๑. ◌

พุทธ (พุทฐัง)

๑. ◌

ธมฺม

(ธัมมัง)

๑. ◌

สงฺฆิ (สังฆัง)

๒. “ ◌ ” เรียกว่า “ไม้กัณฑ์ไหล” มีค่าเท่ากับ อัง (ไม้หันอากาศ ◌ + ง) ใช้เป็นตัวสะกดโดยวางไว้บนพยัญชนะตัวที่ ๒ เท่านั้น ตัวอย่างเช่น

๑. ◌

๑. ◌

๑. ◌

๑. ◌

***สงฺฆิ (สังฆิ) มงคล

(มังคะลัง) กัฐา

(กัฐา)

สงฺกา

(สังกา)

*****ข้อสังเกต** ๑ - ๑ คือ สระ “โ” ในภาษาบาลี มีลักษณะเหมือน สระเอา ต่างแต่ที่สระเอา มีไม้ขีด (◌) อยู่ข้างบนเท่านั้น

ชั่วโมงที่ ๑๓

๓. แม่กด

พยัญชนะที่ใช้สะกดตามแม่กด ได้ มี ๑๑ ตัว คือ

ตัวสะกด	ตัวอย่าง					
ย จ สะกด	ยฺยจ ัจจะ	ยฺยจ ัจจ	ยฺยจ ัจจ	ยฺยจ ัจจ	ยฺยจ ัจจ	
ช ส สะกด	ชฺชส มฺชชะ	ชฺชส มฺชชะ	ชฺชส มฺชชะ	ชฺชส มฺชชะ	ชฺชส มฺชชะ	
ฎ ฏ สะกด	ฎฺฎฎ ฎฎฎ	ฎฺฎฎ ฎฎฎ		ฎฺฎฎ ฎฎฎ		
ฐ ษ สะกด	ฐฺษฐ ษฺษษ	ฐฺษฐ ษฺษษ	ฐฺษฐ ษฺษษ	ฐฺษฐ ษฺษษ	ฐฺษฐ ษฺษษ	
ฑ ฒ สะกด	ฑฺฒฒ ฒฒฒ	ฑฺฒฒ ฒฒฒ		ฑฺฒฒ ฒฒฒ		
ด ต สะกด	ดฺตต ตตต	ดฺตต ตตต	ดฺตต ตตต	ดฺตต ตตต	ดฺตต ตตต	
ถ ท สะกด	ถฺทท ททท	ถฺทท ททท	ถฺทท ททท	ถฺทท ททท	ถฺทท ททท	
ฒ, ฌ, ฎ ศ, ษ, ส สะกด	ฒฺฒ ฒ	ฌฺฌ ฌ	ฎฺฎ ฎ	ศฺศ ศ	ษฺษ ษ	สฺส ส

หมายเหตุ ๑. ฎ, ฏ, ด ใช้พยัญชนะตัวเดียวกัน คือ “ ฎ ”

๒. ตัว ฎ ปกติไม่นิยมใช้เป็นตัวสะกดโดยตรง ท่านมักใช้เป็นตัวตามเท่านั้น เช่น
 ฎฎฎ โกฎฐะ, ฎฎ ฎฎฐะ เป็นต้น ในที่นี้เพียงอนุวัตตามนียมสมัยเท่านั้น

ชั่วโมงที่ ๑๔

๔. แม่กน

พยัญชนะที่ใช้สะกดตามแม่กน ได้ มี ๖ ตัว คือ

ตัวสะกด	ตัวอย่าง				
บ ญ สะกด	บัณฺฑ ชำนาญ	บฺญ สัญญา	บบฺญ สามัญ	บญฺ อรรถัญญา	อบฺญ วิญญาณ
ณ น สะกด	ณฺณ มัตถนา	บฺณ สายัณห์	ณฺณ อันทะ	อนฺ วัณณะ	
น น สะกด	นฺน บันดิน	บบน บินบน	นน คนเดน	นณ เวนทาน	นบ งานบ้าน
ร ร สะกด	รฺร สังวร	บฺร สมควร	รร นักเรียน	รณ เขียนอ่าน	***ร การบ้าน
ล ล สะกด	ลฺล คนพาล	ลล อบอวล	ลล มวลหมู่		
ฬ ฬ สะกด	ฬวอฬ, ฬวอ ปลาวาฬ		ฬอฬ, ฬอ ไขกัฬ		

ข้อควรจำ ตัว “น” และ “ร” ใช้สะกดแทนกันได้ในบางกรณี ดังนี้

๑. ตัว น ถ้าเป็นตัวสะกดอยู่หลังพยัญชนะ ใช้ ร แทน เช่น

นฺนน อ่อนนอน, บฺนบ สอนสั่ง, นนบ นั้งนอน เป็นต้น

๒. ตัว ร ถ้าเป็นตัวสะกดอยู่ข้างล่างของพยัญชนะ นิยมใช้ ฃ (หาง น) แทน

เช่น คำว่า “ฃการ” จะเขียนเป็น “ฃ” ก็ได้ แต่ไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทยล้านนา

ชั่วโมงที่ ๑๕

๕. แม่กบ

พยัญชนะที่ใช้สะกดตามแม่กบ ได้ มี ๔ ตัว คือ

ตัวสะกด	ตัวอย่าง			
บ บ สะกด	บບ๋อญ سوبเก็บ	อญอญ เอิบอาบ	ลวญญ ลาบดิบ	บบ๋อญญ سوبเก็บคืบ
บ / ป *** ป สะกด (ในรูปคำบาลี)	บฏว บุปผา (ออกเสียง “บุปผา - ดอกไม้”)		บฏวฉ ปูปผาสะ (ปอด)	ฉบฏ อัปปะ (เล็กน้อย)
ฉ *** พ สะกด	ฉฉ สัพพะ (บาลี)	ฉฉฉ อัพพาน (บาลี)	ฉฉฉ อาภัพ	อญอญ รบทัพ
ฉ ภ สะกด	ฉฉ, ฉฉ วัลลภ	ฉฉฉ, ฉฉฉ โลภมาก	ลฉฉ ลามหาย	

ข้อควรจำ

๑. ถ้าสระอยู่ข้างหน้า ข้างบน หรือ ข้างหลัง ใช้ “ ๒ ” (หาง บ) แทน เช่น คำว่า
อญอญอญฉฉ ฉับสแปทอญ, ฆฉฉฉฉ ยอญฉฉ, อญอญอญ นบกราบไหว้
๒. ถ้าสระอยู่ข้างล่าง ใช้ “ บ ” คงรูปเดิม เช่น คำว่า
อญอญ ตกหลุม, บบ๋อญ สุมหมวก, บบ๋อญ บวบขม
๓. ทั้ง บ (บ) และ ๒ (หาง บ) ใช้แทน ป, ผ, พ ได้ทั้งคำที่มาจากภาษาบาลี และ
ภาษาไทย ดังตัวอย่างที่ได้แสดงไว้ในตารางข้างบน (***)

ชั่วโมงที่ ๑๖

๖. แม่กม

พยัญชนะที่ใช้สะกดตามแม่กม ได้ มี ๑ ตัว คือ

ตัวสะกด	ตัวอย่าง				
ก ม สะกด	กวม ตามโคม	กวม ต้มขม	กวม กมหลุม	กวม กุ่มจิม	กวม เต็มตุ่ม

ข้อควรจำ

- ถ้าสระอยู่ข้างหน้า ข้างบน หรือข้างหลัง ใช้ “ ก ” (หาง ม) แทน เช่น คำว่า
 กวม เอ็มอิม, กวม จิมลิ้ม, กวม สามง่าม
- ถ้าสระอยู่ข้างล่าง ใช้ “ ก ” คงรูปเดิม เช่น คำว่า
 กวม ตกหลุม, กวม สุมไฟ, กวม ใส่ตุ่ม, กวม กุ่มหน้า

ชั่วโมงที่ ๑๗

๗. แม่เกวอ

พยัญชนะที่ใช้สะกดตามแม่เกวอ ได้ มี ๑ ตัว มักปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป คือ

ตัวสะกด	ตัวอย่าง				
๐ ว สะกด	ยี่ชว ผิวขาว	ววณ สวาน้อย	วบว คอยบ่าว	ชวณ ข่าวสด	ชวณ หมดแล้ว

ข้อควรจำ “**ว** แล้ว ” เป็นคำพิเศษเฉพาะในภาษาไทยล้านนา ต้องเขียน และอ่านแบบนี้เท่านั้น (นอกจากนี้แล้วยังมีคำพิเศษเฉพาะเช่นนี้อีกหลายคำ ซึ่งจะได้นำมาแสดงให้เห็นในชั่วโมงเรียนต่อไป โปรดจงรอ...!)

ชั่วโมงที่ ๑๘

๘. แม่เกย

ในภาษาไทยล้านนา นอกจากคำที่มาจากภาษาบาลีแล้วไม่นิยมใช้ตัว “ ย - ย ” ตัวเต็มเป็นตัวสะกดโดยตรง แต่มักใช้ “ ญ - หาง ย ” เป็นตัวสะกดแทน เช่น

ถั่วลันเตา	ถั่วลันเตา	ถั่วลันเตา	ถั่วลันเตา	ถั่วลันเตา
ก่าลูกคุย	ถั่วลันเตา	ถั่วลันเตา	ถั่วลันเตา	ถั่วลันเตา
หมาเป็นหน้า	บ่าร่าเรียน	เพียรเขียนอ่าน		

ข้อควรจำ

๑. “ ญ หาง ย ” ใช้แทน “ ญ - ญ ” ได้ในบางคำ ดังตัวอย่างข้างบน
๒. สระ “ ๑ - ญ เอีย ” ถ้าไม่มีพยัญชนะสะกดอื่นตามหลัง ให้คงรูปสระเดิมไว้ เช่นคำว่า
 ๑. เอีย เอีย, ๒. เอีย เอีย, ๓. เอีย เอีย
๓. ถ้ามีพยัญชนะสะกดอื่นตามหลัง ให้ตัดสระ “ ๑ - ” ออกเสีย เช่นคำว่า
 ๑. เอีย เอีย, ๒. เอีย เอีย, ๓. เอีย เอีย

ชั่วโมงที่ ๑๙

การเขียน และอ่านพยัญชนะควบกล้ำ ร ล

การเขียนพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยล้านนาต่างจากภาษาไทยกลาง ซึ่งโดยปกติแล้วมักจะเรียงตัวพยัญชนะที่จะใช้ควบกล้ำไว้เป็นตัวที่สอง ถัดจากพยัญชนะกล้ำ ทั้ง ร, ล เช่น คำว่า กราบพระ ประปราย พลัปลิง เป็นต้น แต่สำหรับภาษาไทยล้านนาแล้วมีหลักการสำคัญ ดังนี้

๑. ถ้าใช้ ๑ เป็นตัวควบกล้ำ จะต้องใช้ “[- ะโสง” แทนเท่านั้น (จะใช้ ๑ เป็นตัวกล้ำโดยตรงไม่ได้) โดยเขียนควบไว้หน้าพยัญชนะที่เป็นตัวกล้ำ เช่น คำว่า

๑๒๑๒๓	๑๒๑๒๑	๑๒๑๒๑	๑๒๑๒๑
กราบพระ,	ประปราย,	พรายพรั่ง,	สร้างเศร้า

๒. ถ้าใช้ ๑ เป็นตัวควบกล้ำ ให้เขียนไว้ข้างล่างใต้พยัญชนะที่เป็นตัวกล้ำ เช่น คำว่า

๑๒๑๒๑	๑๒๑๒๑ ๑	๑๒๑๒๑
พลัปลิง,	คลิ่งเกล้า,	คลับคล้าย

ชั่วโมงที่ ๒๐

ตัวอย่าง คำพิเศษเฉพาะในภาษาไทยล้านนาที่เขียน และอ่านยาก

คำศัพท์	อ่านว่า	คำศัพท์	อ่านว่า
๑๒	ฤา, (หรือ)	๑๓	กระทำ (กะตำ)
๑๔	ผย่า	๑๕, ๑๖, ๑๗	บ่มี, กี่มี, กี่ดี
๑๘	บ่มา	๑๙	ฤกษ์
๒๐	กี่มา	๒๑	คัตฎ, (คัตฎ)
๒๒	บ่ดี	๒๓	ไปมา, ไปหา
๒๔	อันว่า	๒๕, ๒๖	และ, และนา
๒๗	แล้ว	๒๘	เอา
๒๙, ๓๐	ดูรา, ดูกรา	๓๑	เสด็จ
๓๒	ตั้งหลาย	๓๓	เสวย
๓๔	พระธรรมเทศนา	๓๕	ชียา, (กรียา)
๓๖	มักว่า	๓๗	พระพุทธศาสนา
๓๘	จักว่า	๓๘	ดีหลี
๓๙	จักมา	๓๙	สังขยา
๔๐	คือว่า	๔๐	สวรรค
๔๑	ชื่อ่ว่า	๔๑	พระอรหันต์
๔๒	พระพรหม	๔๒	อนตราย, (อันตราย)

คำพิเศษเฉพาะที่เขียน และอ่านยากในภาษาไทยล้านนายังมีอีกมาก ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในที่
ทั่วไป ในที่นี้เพียงนำมาแสดงไว้พอเป็นสังเขปเท่านั้น

ชั่วโมงที่ ๒๑

สระทั้ง ๘ ตัว ที่มาในภาษาบาลี

ในภาษาบาลีไทยล้านนาจะมีสระอยู่สองอย่าง คือ **สระลอย**อย่างหนึ่ง และ **สระจม**อย่างหนึ่ง สระทั้งสองนี้ สระลอย มักจะมีรูปลักษณะและวิธีเขียนที่แตกต่างไปจากสระอื่น โดยทั่วไป มี ๘ ตัว ดังนี้

สระลอย	ตัวอย่าง	คำอ่าน
ออะ	อหัม	อหัม (อะระหัง)
อา	อากา	อากา
อิ	อิติปิโส	อิติปิโส
อี	อีสา	อีสา (งอนไถ)
อุ	อุกกา	อุกกา
อู	อูรุ	อูรุ (ชาอ่อน)
เอ	เอกา	เอกา (โดดเดี่ยว)
โอ	โอบนโย	โอบนโยโก (โอบณะโยโก)

สระจม มีทั้งหมด ๘ ตัว เขียนเหมือนกันกับสระในภาษาไทยล้านนา ยกเว้น **สระ โอ** เท่านั้น ซึ่งมีลักษณะเหมือนกันกับ **สระ เออ** ต่างเพียงแต่ สระโอ ไม่มีไม้ขีด สระเออ มีไม้ขีด เท่านั้น ดังได้อธิบายแล้วในชั่วโมงก่อน

ชั่วโมงที่ ๒๒

การเขียน และการอ่านพยัญชนะซ้อนในภาษาบาลี

การเขียน และการอ่านพยัญชนะซ้อนในภาษาบาลีที่จะได้นำเสนอในชั่วโมงเรียนที่ ๒๐ อันเป็นชั่วโมงสุดท้ายของการเรียนภาษาไทยล้านนาด้วยตนเองนี้ เป็นเพียงรูปแบบเบื้องต้น สำหรับบุคคลที่มีความสนใจในการศึกษาภาษาบาลีในโอกาสต่อไปข้างหน้าเท่านั้น ซึ่งมีหลักการสำคัญที่ผู้เรียนพึงสังเกตและจดจำ ดังนี้

๑. พยัญชนะตัวที่ ๑ ในวรรค ซ้อนหน้าพยัญชนะตัวที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้
๒. พยัญชนะตัวที่ ๓ ในวรรค ซ้อนหน้าพยัญชนะตัวที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้
๓. พยัญชนะตัวที่ ๕ ในวรรค ซ้อนหน้าพยัญชนะในวรรคของตนได้ทุกตัว และซ้อนหน้าตัวเองได้ด้วย ยกเว้น ง ซ้อนหน้าพยัญชนะในวรรคของตนได้แต่ซ้อนหน้าตัวเองไม่ได้ (เพราะไม่มีสำเนียงในภาษาบาลี)

ตัวอย่าง การสะกดพยัญชนะซ้อน (เฉพาะ ก วรรค)

พยัญชนะซ้อน	ตัวอย่าง	คำอ่าน
ก ก ↔ (ก ซ้อน ก)	กฏฏก	สักกาโร
ข ข ↔ (ข ซ้อน ก)	ขขฏ	สักขี
ค ค ↔ (ค ซ้อน ค)	คคฏ	อัคคิ
ฃ ฃ ↔ (ฃ ซ้อน ค)	ฃฃฏ	พยัคฆา

พยัญชนะชั้น	ตัวอย่าง	คำอ่าน
ฅ ฅ ฅ ↔ (ก ชั้น ง)	ว๊ว → ว๊ว	สังกา
ฅ ฅ ฅ ↔ (ข ชั้น ง)	ว๊ว → ว๊ว	กังขา
ฅ ฅ ฅ ↔ (ค ชั้น ง)	ว๊ว → ว๊ว	สมังกะถัง
ฅ ฅ ฅ ↔ (ฅ ชั้น ง)	ว๊ว → ว๊ว	สังโฆ

หมายเหตุ ตัว “ ” เรียกว่า “ไม้กึ่งไหล” วิธีใช้ได้อธิบายไปแล้วในชั่วโมงที่ผ่านมา หากยังสงสัย หรือจำไม่ได้ โปรดย้อนเวลาไปดูใหม่ให้แจ่มแจ้งพลัน

ชั่วโมงที่ ๒๓

การซ้อนพยัญชนะเสขวรรค

พยัญชนะซ้อน	ตัวอย่าง	คำอ่าน
ข ๒ ข ↔ (ข ซ้อน ข)	ดงขยวง	เสยโย (ไส-โย)
ล ๒ ล ↔ (ล ซ้อน ล)	บฏลล	ปตตกลล (ปัตตะกัลล)
*** ข ๒ ข ↔ (ข ซ้อน ข)	ดขข	สขลล (สขลล)
ข ๒ ข ↔ (ข ซ้อน ข)	ดขข	สขลล (สขลล)
ข ๒ ข ↔ (ข ซ้อน ข)	ดขข	สขลล (สขลล)
ข ๒ ข ↔ (ข ซ้อน ข)	ดขข	สขลล (สขลล)

สำหรับพยัญชนะเสขวรรคตัวอื่น ๆ การเขียนและการอ่านก็มีลักษณะคล้ายกัน ดังตัวอย่างข้างบนนั้นแล

ข้อพึงจำ ข คือ “สะสองห้อง” เป็นได้ทั้งตัวสะกดและตัวตาม

ชั่วโมงที่ ๒๔

ตัวเลขที่ใช้ในภาษาไทยล้านนา

ตัวเลขที่ใช้ และมักพบเห็นในภาษาไทยล้านนา มี ๒ ประเภท คือ **เลขในธรรม** ซึ่งเป็นตัวเลขที่ชาวไทยล้านนาใช้กันมาในกิจการงานต่าง ๆ แต่เดิม กระทั่งหลังจากที่อาณาจักรล้านนาตกอยู่ใต้อำนาจปกครองของพม่าแล้ว ชาวเมืองจึงจำกัดตัวเลขนี้ใช้เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระธรรมคัมภีร์เท่านั้น ส่วน **เลขโหรา** อันเป็นตัวเลขที่พม่า นำเข้ามาใช้และเผยแพร่ในอาณาจักรล้านนาจึงได้กลายเป็นตัวเลขที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางในชีวิตประจำวัน แม้แต่พม่าเองก็นิยมใช้เป็นตัวเลขสำหรับใช้ในการทำนายทายทักต่าง ๆ จึงเรียกว่า “เลขโหรา” ในที่สุด

เลขในธรรม	เลขโหรา	เลขไทยกลาง
๐	๐	๐
๑	๑	๑
๒	๒	๒
๓	๓	๓
๔	๔	๔
๕	๕	๕
๖	๖	๖
๗	๗	๗
๘	๘	๘
๙	๙	๙
๑๐	๑๐	๑๐

จบวิธีเรียนภาษาไทยล้านนา ๒๐ ชั่วโมง
ด้วยตนเอง เท่านั้นแล